

EUROPOS ŠVIETIMO PROFESINIŲ SAJUNGŲ KOMITETO (ETUCE)
Pareiškimas
„AUKŠTASIS MOKSLAS NEPARDUODAMAS“
Priimta ETUCE biure Briuselyje
2011 m. spalio 20 d.

Šis Pareiškimas „AUKŠTASIS MOKSLAS NEPARDUODAMAS“
priimtas kaip atsakas į Europos Komisijos anksčiau paskelbtą
Komunikatą „Remiant ekonomikos bei darbo vietų kūrimą –Europos aukštojo mokslo sistemų
modernizavimo programa“ (SEC(2011) 1063)

ETUCE, Europos Profsajungų Švietimo Komitetas, kreipiasi į Europos Sąjungos Švietimo Tarybą ir Europos Komisiją kviesdama jas atsisakyti nuo tolimesnės aukštojo mokslo ir mokslinio tiriamojo darbo marketizacijos politikos.

Šiuo Pareiškimu ETUCE nori pabrėžti savo nuogaštavimus dėl Komisijos Komunikato: *Remiant ekonomikos ir darbo vietų kūrimą –apie Europos aukštojo mokslo sistemų modernizavimo programą.* (SEC(2011) 1063)

Europos Komisija apibrėžia Aukštojo Mokslo Institucijas modernizavimo programoje kaip “svarbiausią partnerį pateikiant ES strategiją siekiant paspartinti ir palaikyti ekonomikos kūrimą“. Nežiūrint šio teiginio, **ETUCE nesutinka su per daug siauru Europos Komisijos požiūriu į aukštojo mokslo institucijų tikslą ir misiją Europoje.** ETUCE sutinka, kad aukštasis mokslas ir mokslinis darbas vaidina svarbų vaidmenį mūsų visuomenės tolimesniame vystymesi Europos Sąjungoje ir kad ekonominis išsivystymas pilnai priklauso nuo aukštai kvalifikuotos ir išsilavinusios darbo jėgos.

Vis dėlto mes atkakliai laikomės nuomonės, kad **universitetų ir kitų aukštojo mokslo institucijų misija Europoje yra daug platesnė nei suteikti žinių verslo sektoriui.** Dabartinei demokratinei visuomenei dabar labiau nei kitados reikalingos laisvos ir nepriklausomos aukštojo mokslo bei mokslinio tiriamojo darbo institucijos. Todėl universitetų veiklos sritis neturėtų būti apribota artimiausiais poreikiais ir verslo sektoriaus interesais. **Universitetai turi būti skatinami vystyti ir palaikyti savo vaidmenį visuomenėje** kuriant ir skleidžiant žinias, bei vystant ir dalinantis jų nepriklausoma analize, bei kritika su plačiais visuomenės sluoksniais visais klausimais ir problemomis **nesibijant jokių represijų, cenzūros ir iškraipymų, kuriuos gali iššaukti iš rinkos ateinantis spaudimas.**

Norint atlikti šį vaidmenį, **universitetams reikalinga autonomija, o jų darbuotojams būtina užtikrinti akademinę laisvę.** Institucijų valdymas turi remtis principais, kurie apsaugo akademinis darinius nuo politinių bei ekonominių spaudimų ir išorinių jėgų, tokių kaip šalies vyriausybės ir ekonominiai-finansiniai interesai. Iki šių dienų, jokia kita sistema (išskyrus kolegialų valdymą, ekspertinius įvertinimus bei personalo ir studentų dalyvavimą) neparodė, kad galėtų geriau įvykdyti šį principą.

ETUCE sutinka, kad mokymo ir mokslo kokybė yra nepaprastai svarbios. Tačiau nemažiau svarbu suprasti dar du pagrindinius kokybės kriterijus. Pirmasis - **mokymo ir mokslo ryšys**: neįmanoma šviesti perduodant naujas žinias aukštesniu intelektiniu ir moksliniu požiūriu be tampraus ryšio su moksliniu tiriamuoju darbu. Mokslinis darbas sukuria naujas žinias ir yra tas intelektualusis iššūkis mokslo žmonių, tiek studentų tiek personalo, mąstysenai. Antrasis kriterijus - tai **aukštojo mokslo ir mokslo institucijų patrauklumas**: neįmanoma palaikyti ir vystyti aukštesnius Europos aukštojo mokslo standartus, nesugebant patraukti ir išlaikyti aukštai kvalifikuotą akademinę darbo jėgą.

Taigi, ryšium su Komisijos Komunikatu „Remiant ekonomikos bei darbo vietų kūrimą –Europos aukštojo mokslo sistemų modernizavimo programa“ (SEC 2011) 1063) **ETUCE pateikia šiuos komentarus:**

1. **Švietimas yra žmogaus teisė; jis turi būti valstybės finansuojamas ir visiems prieinamas. Aukštasis mokslas nėra prekė, jis nėra parduodamas.** Todėl ETUCE ragina ES institucijas atsiriboti nuo merkantilinės politikos šiame sektoriuje: Verslo ir privataus sektoriaus interesai neturėtų statyti universitetų autonomijos į pavojų, neturėtų pakenkti kolegialiam aukštojo mokslo institucijų valdymui ir uždėti studentams mokesčių už mokslą našta.
2. **ETUCE ragina Europos Komisiją pakeisti savo politiką, remiančią mokesčių už mokslą didinimą.** ETUCE stipriai kritikavo Jaunimo Judėjimo iniciatyvą, kuri rekomendavo teikti socialiai ir ekonominiu požiūriu nepalankioje padėtyje esantiems studentams „Europos lygio studijų paskolas“. Modernizacijos programoje siūloma ryžtingai vykdyti „Europos lygmens studentų paskolų garantijų priemonės“ galiosiančios nuo 2014 m., t.y. teikti paskolas studentams studijuojantiems magistrantūros studijose užsienyje. Be to, Europos Komisija pritaria privačiam universitetų finansavimui ir sveikina tą faktą, kad „mokestis už mokslą vis toliau didėja, ypač magistrantūros studijose“. Taigi, ETUCE yra prieš Europos Komisijos „*Daugiametės Finansinės Struktūros Programos 2014-2020*“ pasiūlymą, kuris numato bendradarbiavimą su Europos Investicijų Banku (EIB), tikintis, kad jis garantuos norintiems studijuoti kitoje Europos Sąjungos šalyje ir Magistro laipsnio siekiantiems studentams paskolas.

Nors ETUCE remia kuo didesnę universitetinių studijų prieinamumą visiems norintiems studijuoti, bet nuogąstauja, kad Komisijos požiūris paskatins universitetus rengti daugiau mokamų studijų arba padidinti mokesčius už mokslą visiems įvairių lygių studentams. Taigi, tai gali sąlygoti dar didesnę aukštojo mokslo merkantilizmą, socialinę atskirtį. Ši aukštojo mokslo marketingo strategija sudarys blogesnes sąlygas socialiai pažeidžiamų grupių studentams siekti aukštojo išsilavinimo.
3. **ETUCE yra prieš tokį universitetų internacionalizavimą, kurio tikslas yra prekiauti ir kurti tarpuniversitetinę konkurenciją,** nes universitetai, mokydami studentus iš ne Europos Sąjungos šalių, tik siekia padidinti savo pajamas.
4. **ETUCE yra nustebinta staigaus Europos Komisijos politikos posūkio apibrėžiant „žinių trikampio“ koncepciją,** kaip studijų-tyrimų-verslo sanglaudą. Tai aiškus posūkis link universitetų marketizavimo, todėl ETUCE kreipiasi į Europos Sąjungos institucijas, siekiant atkurti „inovacijų“ sąvoką taip, kaip ji buvo pateikta Švietimo ir Mokymo 2020 strateginėje programoje (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:119:0002:0010:EN:PDF>). Tuo pačiu, ETUCE primena Komisijai, kad pastaroji pasikonsultuotų su tiesiogiai susijusiais tarpininkais dėl svarbių Komisijos politikos švietimo

atžvilgiu pasikeitimų dar prieš tai iki jie bus užbaigti ir pasiūlyti priimti. ETUCE tikisi, kad bus pakviesti prisijungti ir turės savo narį Aukšto Lygio Grupėje dėl Aukštojo Mokslo Modernizavimo.

5. Dabar pats laikas ES institucijoms ir valstybių vyriausybėms suprasti tą faktą, kad **universitetų ir švietimo rėmimas yra pačios geriausios investicijos visų mūsų ateičiai**. Todėl ES institucijos ir turėtų imtis atitinkamų veiksmų.

ETUCE primena Europos Komisijai, kad pastarosios misija yra **tarnauti Europos piliečiams, o ne tik privačiam sektoriui**. Kadangi finansinėms institucijoms demonstratyviai trūksta moralės ir etikos aspektų, kurie reikalingi norint būti atsakingais socialiniais veikėjais, ir kadangi jos ir toliau sukelia finansines ir ekonomines krizes, tiesiog **yra nepriimtina, kad Europos Sąjungos politika aiškiai globoja ne visuomeninį, bet privatų sektorių**. Ne visuomeninis sektorius ir ne Europos piliečiai sukėlė šią krizę, tačiau būtent jie neša tą skausmo dalį, kurią sukėlė nepasisekę „sprendimai“.

6. ETUCE pabrėžia, kad **švietimo tikslas yra paruošti žmones gyvenimui, o ne tarnauti trumpalaikiams darbo rinkos poreikiams**. Todėl ETUCE kviečia Europos Komisiją nevertoti išsireiškimų, atspindinčių siaurą, nepilną švietimo tikslą, nužvelgiančių ES piliečius tik kaip ekonominius vienetus (pav. „geras įgūdžių derinys“, neatitikimai“, kaip rasti „tinkamus žmones“ „žmogiško kapitalo vystymas“).
7. **ETUCE iš esmės nesutinka su Europos Komisijos požiūriu**, kad „*Darbdavių ir darbo rinkos institucijų dalyvavimas sudarant ir pateikiant studijų programas, personalo keitimasis ir praktinės patirties įtraukimas į mokymo kursus, gali padėti suderinti programas su esančiais ir iškylančiais darbo rinkos poreikiais bei skatinti galimybes įsidarbinti ir verslininkystę*“. Ši politika prieštarauja akademinėi universitetų laisvei ir leidžia privačiam sektoriui pelno pagrindu koreguoti universitetų dėstomų dalykų programas, bei sustiprinti privataus sektoriaus dalyvavimą universitetų valdyje. Ši politika yra potencialiai ydinga. Tai gali pabloginti mokymo kokybę, nes mokymo procese dalyvauja instruktoriai, kuriems trūksta holistinio požiūrio bei kompetencijos skaityti paskaitas, kadangi jie vadovaujasi paprastais „atlikimo“ kriterijais.
8. **ETUCE ragina Europos Komisiją ir Švietimo Tarybą vienodai vertinti dėstomus meno dalykus bei humanitarinius fakultetus kaip ir gamtos mokslus**. ES valstybės turi užtikrinti tą pačią infrastruktūros, mokslinio tyrimo, meno dalykų dėstymo kokybę, bei tą patį atlyginimą, bei profesorių, mokslinių darbuotojų darbo sąlygas kaip ir gamtos mokslų. Visuomenės vadovai neturi leisti, kad pablogėtų, ar būtų mažiau vertinamos menų studijos vien dėl pasenusios minties apie jų ekonominę vertę.
9. **Mokymas ir mokslinis tiriamasis darbas yra labai svarbūs universitetų kokybei, jų aktualumui, bei jų išlikimo misijai**. Akademinė laisvė mokymui ir moksliniam darbui yra pagrindinė vertybė, kurią sudaro resursai ir parama pilnai akademinėi laisvei, bei politika ginanti individualinę profesinę autonomiją ir intelektines nuosavybės teises. Todėl **nepriimtina, kad Europos Komisija kalba apie mokslinį darbą, kaip veiklą tarnauti komerciniams tikslams ir apibrėžia jo misiją paruošti pramonei 1 milijoną naujų mokslinių darbuotojų**. Reikia pažymėti, kad daug Nobelio Premijos laureatų buvo remiami neatsižvelgiant į „kainos ir naudos“ koncepciją.

10. **Valdžios institucijos turi išlaikyti pagrindinę atsakomybę dėl mokslinio tyrimo ir doktorantūros studijų politikos**, bei derybomis su atitinkamų darbuotojų sąjungomis turi nustatyti moksliniams darbuotojams darbo sąlygų normas. Privačių įmonių dalyvavimas ir investicijos ruošiant Doktorantus (PhD students) neturėtų pakenkti viešajam atsakomybės principui palaikant kokybę ir finansuojant būsimų mokslo daktarų mokymąsi. ETUCE tiki, kad reikia daugiau investuoti į doktorantūros studijas, o mokslinis tiriamasis darbas turi būti remiamas tiek valstybiniu tiek ir privačiu finansavimu.
11. **ETUCE yra nuomonės, kad aukštojo mokslo institucijos turėtų kovoti su studentų nubybrėjimo tendencija, kai studentai aukštąją mokyklą palieka jos nebaigę.** Reikia skatinti įtraukti į studijas įvairių socialinių grupių studentus ir ypač tuos, kurie priklauso socialiniu-ekonominiu požiūriu pažeidžiamoms grupėms. **Manome, kad Europos Komisijai nepavyksta įtikinti ES Valstybes Nares daugiau investuoti į aukštąjį mokslą.** ETUCE nori, kad Europos Komisija turėtų aiškesnę „tikslingo lėšų skyrimo“ strategiją, siekiant teikti finansinę paramą studentams, turintiems mažas pajamas.
12. ETUCE kreipiasi į Europos Sąjungos Tarybą ir Europos Komisiją, kad pastarosios pabrėžtu **poreikį pagerinti mokymo kokybę** universitetuose. Valstybės Narės turėtų reformuoti savo nacionalines strategijas ir **daugiau investuoti į pedagoginį, asmeninį ir profesinį akademinio personalo bei mokslinių darbuotojų kompetencijų vystymą**, tobulinant ir plėtojant jų auditorinį darbą. Tuo pačiu, siektina sumažinti nebaigusių mokslo studentų skaičių. Visa tai galima pasiekti per kolegialų darbą, o ne valdymo-administravimo metodais.
13. **Modernizavimo programa turėtų pabrėžti, kad akademiniam personalui reikalinga gerinti darbo aplinką, mažinti stresą darbe, sukurti šiuolaikiškos darbo sąlygos ir palaikyti mokslinio darbo infrastruktūrą.** Reikia skatinti Valstybes Nares, kad jos gerintų darbo sąlygas skirdamos daugiau investicijų šiam sektoriui. Bendros Programos gali padėti nustatyti standartus stiprinant jų remiamus kriterijus moksliniam tiriamajam darbui.
14. **Dėl universitetų reitingavimo.** Europos universitetai yra sukūrę gerą savo reputaciją, pasiekę aukštą kvalifikaciją ir įvairovę per šimtmečiais trukusią evoliuciją, puoselėdami akademinę laisvę su socialine atsakomybe. **ETUCE tiki, kad Europos universitetai ne turėtų būti suskirstyti kategorijomis pagal sąlyginai trumpalaikius, nemoksliskus ir dažnai klaidinančius pasaulinius reitingus ir klasifikacijas.** Manome, kad pasauliniai universitetų reitingai yra nustatomi remiantis politiniais ar komerciškais motyvais, todėl matuojamos tik tos kiekybinės charakteristikos, kurios kiekybiškai išmatuojamos (dažnai iškraipyta). Tuo pačiu, neįvertinamos tos kokybinės ar niuansinės universitetų vertybės, kurios apsprendžia studijų kokybę.

ETUCE remia skaidrumą, ir patikimos informacijos skelbimą apie institucijas, kuri leistų studentams ir personalui priimti informuotus teisingus sprendimus, o iš kitos pusės suvedimas institucijų į „vieną reitingavimo rangą“ yra netikslingas. Dažnai ekspertiniai studijų programų įvertinimai suderinti su gerai nusistovėjusia kokybės kultūra kiekvienoje aukštojo mokslo institucijoje suteikia patikimesni vaizdą, nei kasmetiniai universitetų reitingai. Pakankamas laikotarpis mokymo ir mokslinių tyrimų programų vertinimui priveda prie klaidingo nuomonės, kad reitingai yra pagrįsti patikimais duomenimis.

Pastaba: Europos švietimo profesinių sąjungų komitetas (ETUCE) atstovauja 135 švietimo darbuotojų sąjungoms. Tai 12,8 milijonai mokytojų, dėstytojų, mokslo darbuotojų Europoje, 5,5 milijono narių Europos Sąjungoje.